

Primatologie IV.

Doc. Václav Vančata
Antropologický ústav PřF MU Brno

Platyrrhina - širokonosé opice

Opice Nového světa

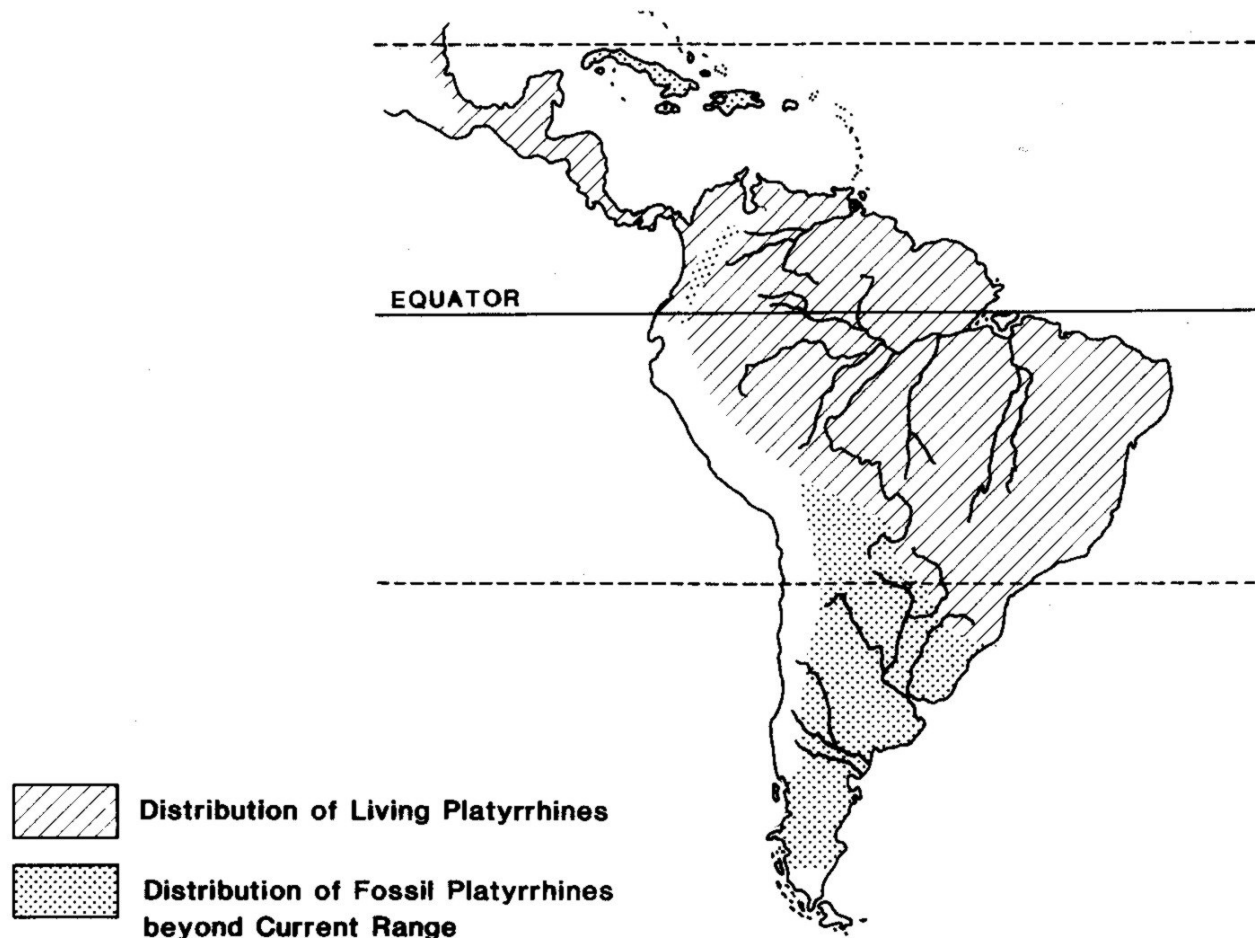
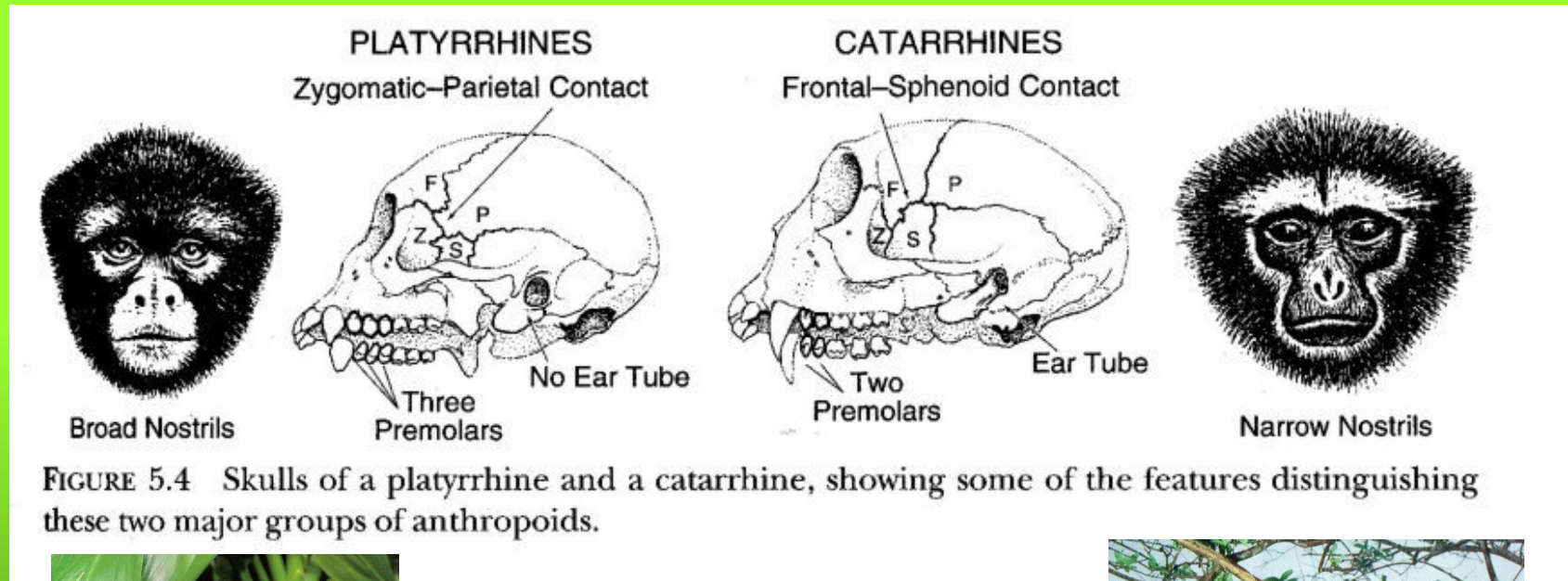

FIGURE 5.3 Geographic distribution of extant and extinct platyrrhines.

Základní charakteristiky širokonosých opic

Platyrrhina – jsou skupinou velmi starobylou skupinou vyšších primátů, velmi málo víme o jejich vzniku i o tom jak se dostali do oblasti jižní Ameriky

Ekologické spektrum širokonosých opic

Velmi široké ekologické spektrum širokonosým primátů vzniklo v důsledku středně třetihorní migrace vyšších primátů na území dnešní jižní Ameriky
Primáti v té době neměli prakticky konkurenci, proto hrají dodnes klíčovou úlohu v rozsévání semen a do jisté míry i jako opylovači

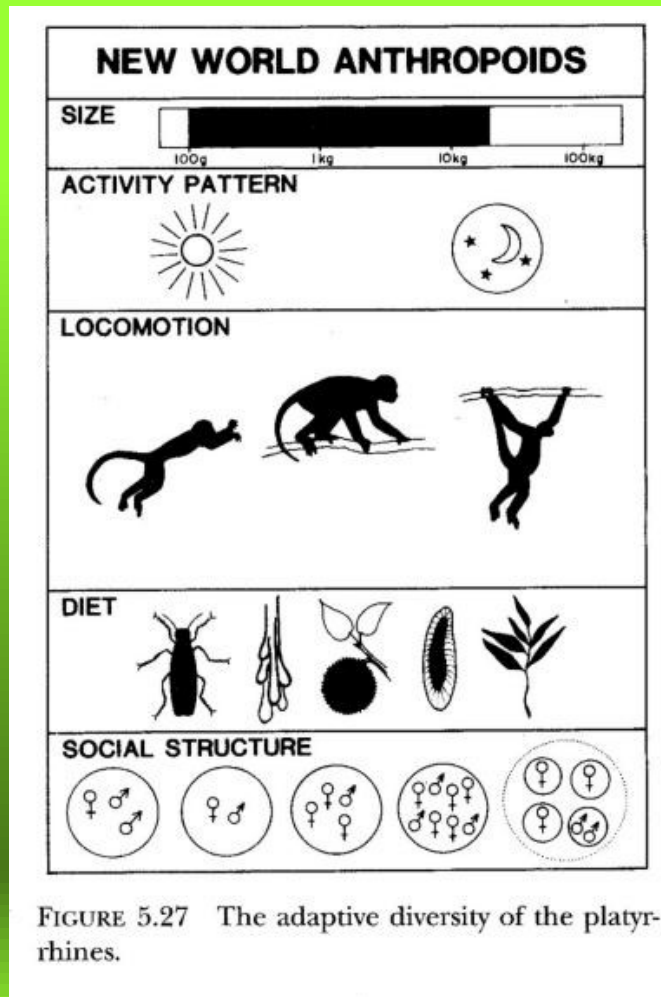

FIGURE 5.27 The adaptive diversity of the platyrrhines.

Charakteristika čeledi *Callithrichidae*

2.1.3.3

Jedno mládě

Dvě mlád'ata o které se zpravidla stará samec

Systematika kosmanovitých

čeleď: **Callithricidae** - kosmanovití

podčeleď: **Callimiconinae** - kalimikové

kalimiko Goeldův - *Callimico goeldi*

podčeleď: **Callithricinae** – kosmani

Kosmani

kosman bělovousý - *Callithrix jacchus*

kosman černovousý - *Callithrix penicillata*

kosman bělouchý - *Callithrix aurita*

kosman běločelý - *Callithrix geoffroyi*

kosman žlutohlavý - *Callithrix flaviceps*

kosman Wiedův - *Callithrix kuhlii*

kosman zakrslý – *Callithrix (Cebuella) pygmaea*

kosman stříbrný – *Callithrix (Mico) argentata*

kosman šedý – *Callithrix (Mico) emiliae*

kosman černohlavý - *Callithrix (Mico) nigriceps*

kosman černoocasý - *Callithrix (Mico) melanura*

kosman zlatoocasý - *Callithrix (Mico) leucippe*

kosman rudonohý - *Callithrix (Mico) markai*

kosman stříbrokrký - *Callithrix (Mico) acariensis*

kosman manikorský - *Callithrix (Mico) manicorensis*

kosman běloplecí - *Callithrix (Mico) humeralifer*

kosman Mauesův - *Callithrix (Mico) mauesi*

kosman bílozlatý - *Callithrix (Mico) chrysoleucus*

kosman prostřední - *Callithrix (Mico) intermedia*

kosman trpasličí - *Callithrix (Mico) humilis*

podčeleď: **Callithricinae** – kosmani

Tamaríni a lvíčci

tamarín tmavohřbetý - *Saguinus nigricollis*

tamarín sedlový - *Saguinus fuscicollis*

tamarín zlatoplecý - *Saguinus tripartitus*

tamarín bělovousý - *Saguinus mystax*

tamarín vousatý - *Saguinus imperator*

tamarín bělohubý - *Saguinus labiatus*

tamarín žltoruký - *Saguinus midas*

tamarín černoruký - *Saguinus niger*

tamarín hnědý - *Saguinus inustus*

tamarín černý - *Saguinus bicolor*

tamarín Martinsův - *Saguinus martinsi*

tamarín pinčí - *Saguinus oedipus*

tamarín Geoffroyův - *Saguinus geoffroyi*

tamarín běloruký - *Saguinus leucopus*

lvíček zlatý - *Leontopithecus rosalia*

lvíček zlatohlavý - *Leontopithecus chrysomelas*

lvíček černý - *Leontopithecus chrysopygus*

lvíček černolící - *Leontopithecus caissara*

Podčeleď kalimikové - *Callimiconinae*

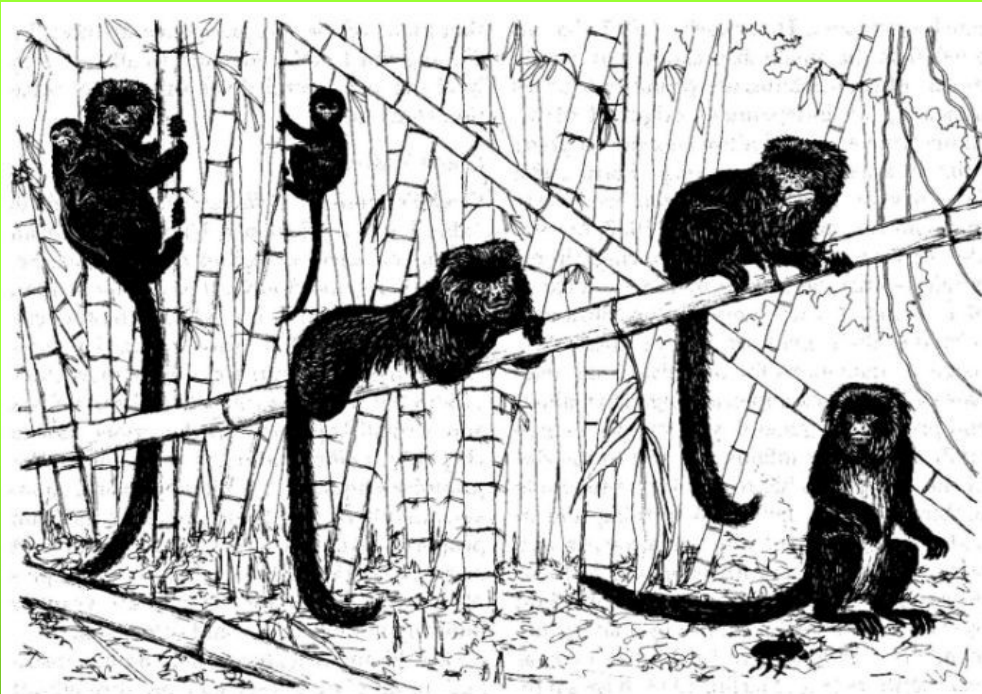
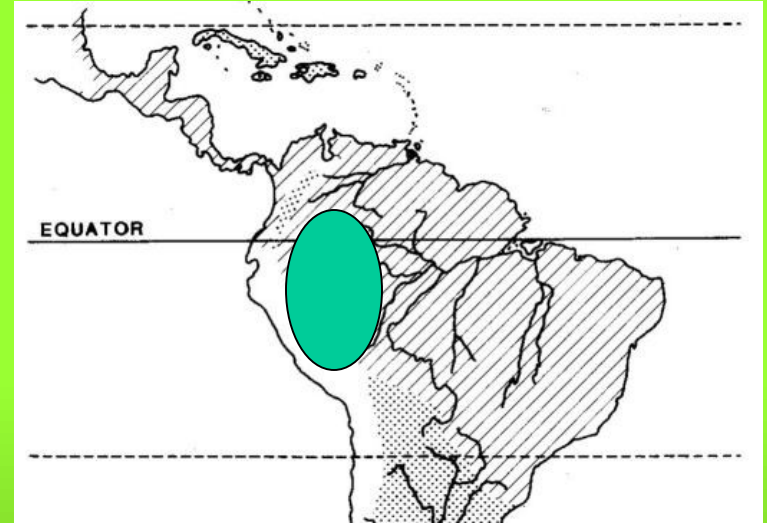
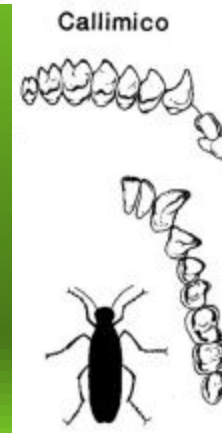

FIGURE 5.20 A group of Goeldi's monkeys (*Callimico goeldii*) in a bamboo habitat.

**Tři premoláry
starobylá stavba zubů
zpravidla jedno mládě**

Podčeleď kosmani - *Callithricidae*

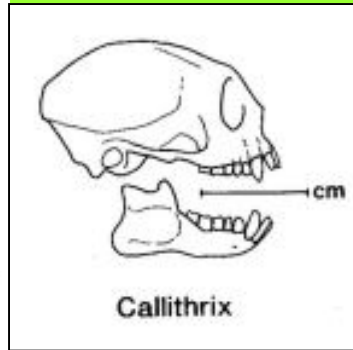
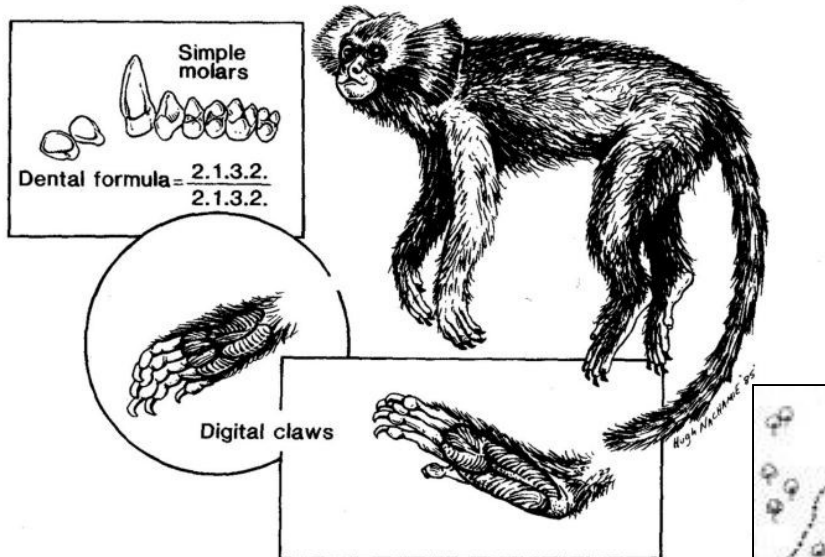
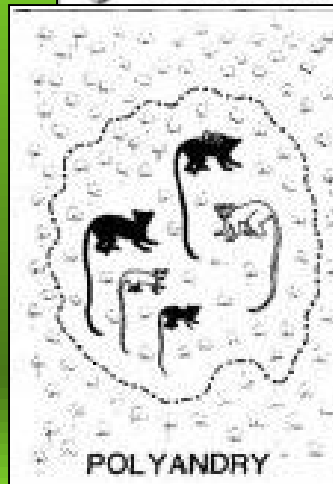
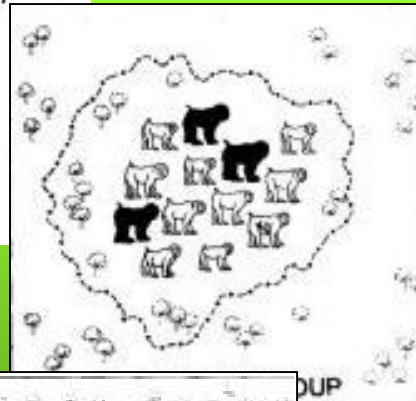
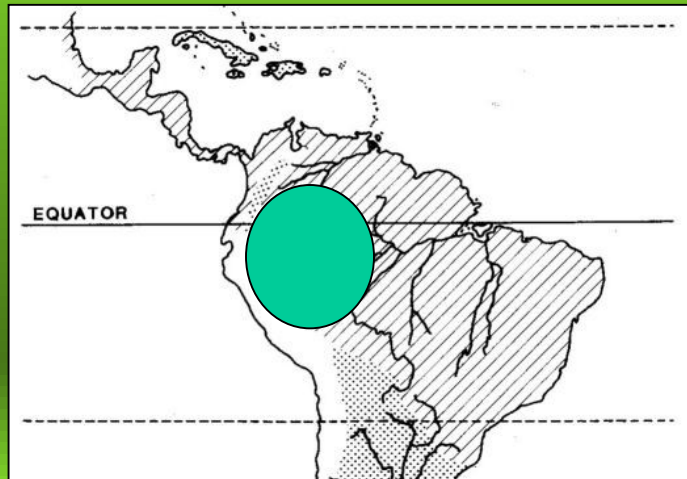
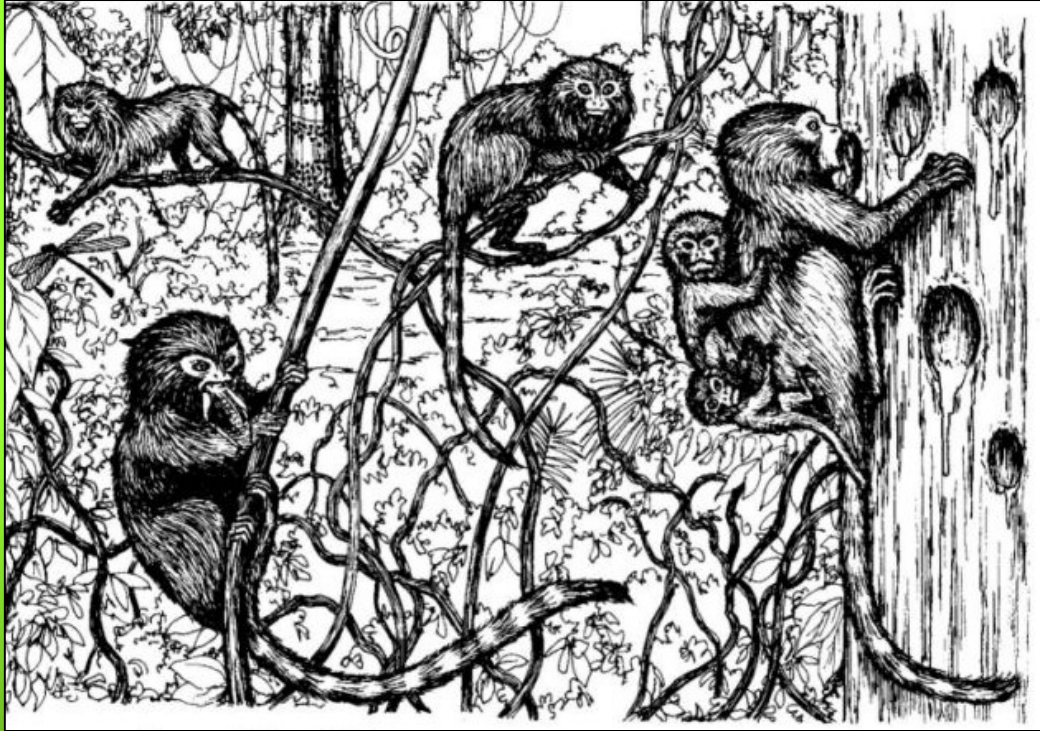

FIGURE 5.19 The unusual features of callitrichines.

Kosman trpasličí - *Cebuella pygmaea*

Cebuella pygmaea
je velmi výrazně gumivorní opice

Základní skupiny kosmanů

Callithrix
jihovýchodní Brazílie

Mico
centrální Brazílie - Amazonie

Kosmani z rodu *Mico* - centrální Brazílie - Amazonie

Kosman
běloplecý
Callithrix
humeralifer

Ochlupené uši

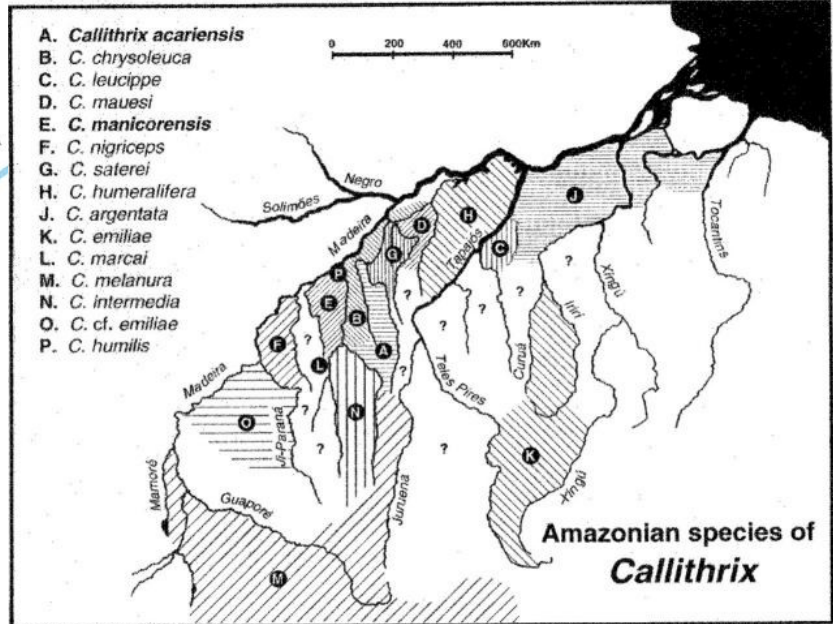
Kosman stříbrný
Callithrix
argentata
Holé uši

Amazonští kosmani

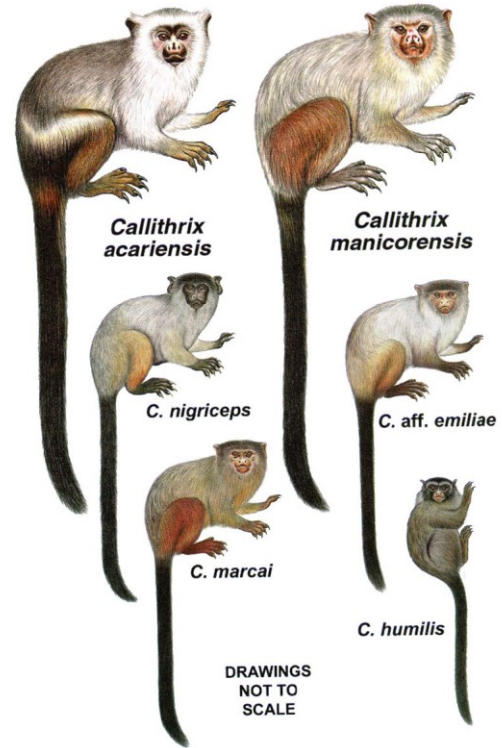

Map of the Distributions of
Amazonian Marmosets,
Cebuella and *Callithrix*

Illustration by Stephen D. Nash

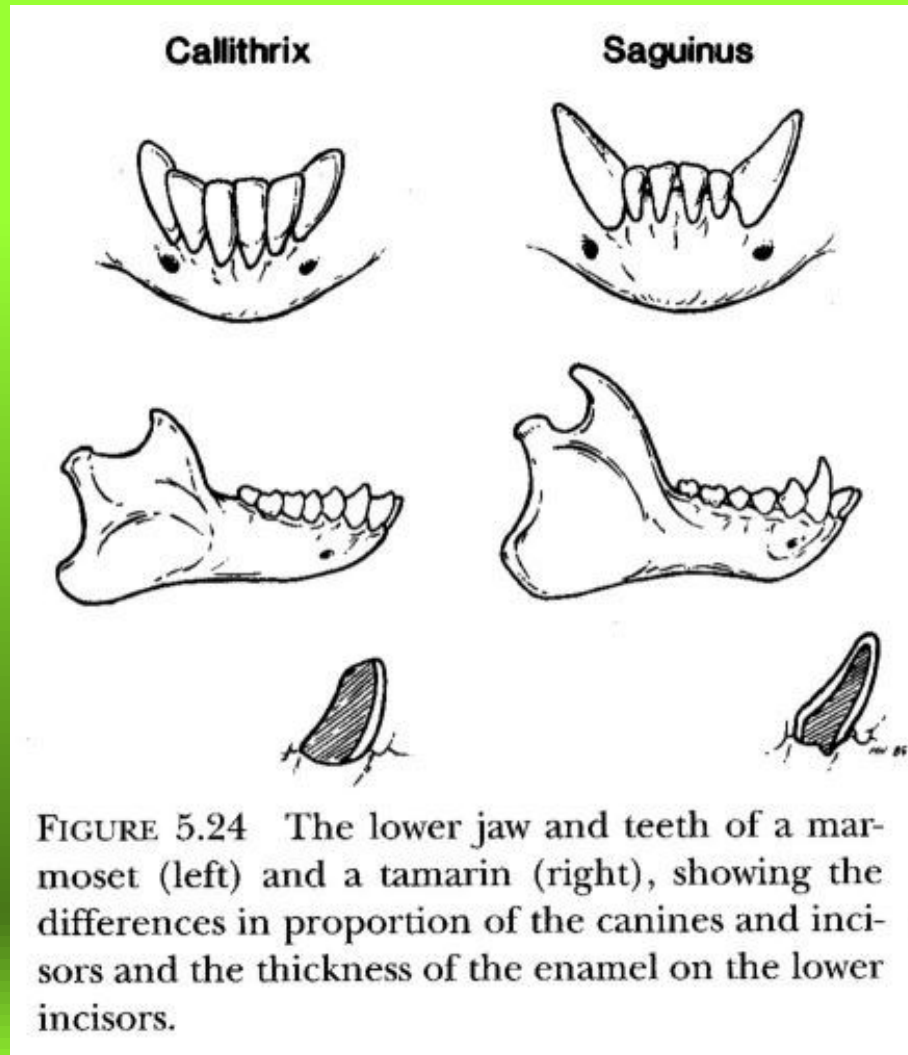
Amazonian species of
Callithrix

DRAWINGS
NOT TO
SCALE

Rozdíly v chrupu kosmanů a tamarinů

kosmani jsou mnohem více gumivorní a masožraví

Sympatricky žijící tamaríni sedloví a vousatí

Vousatí tamaríni žijí ve středních patrech pralesa, jedí převážně ovoce, malý hmyz a exudáty a nektar. Sedloví tamaríni dávají přednost nižším stromovým patřům. V období dešťů jsou výrazně plodožraví, v období sucha se pak zvyšuje podíl nektaru a exudátů, které doplňují ovocem a velkým hmyzem. V západní Amazonii žijí obě skupiny sympatricky. Sedloví tamaríni jsou dominantní.

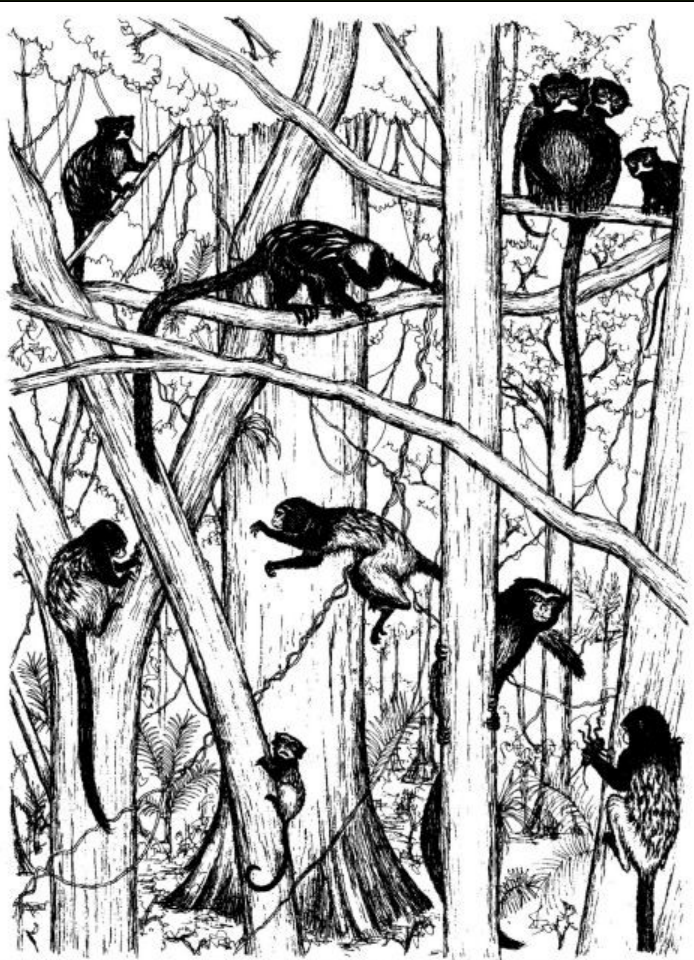

FIGURE 5.22 Two sympatric tamarins from Bolivia: above, the white-lipped tamarin (*Saguinus labiatus*); below, the saddle-back tamarin (*Saguinus fuscicollis*).

Vousatí tamaríni

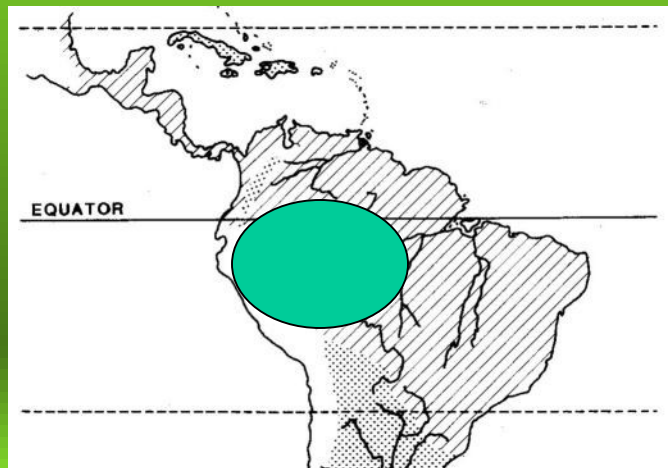
Tamarín vousatý
Saguinus imerator

Tamarín bělohubý
Saguinus labiatus

Tamarín bělovousý
Saguinus mystax

S. m. pielatus

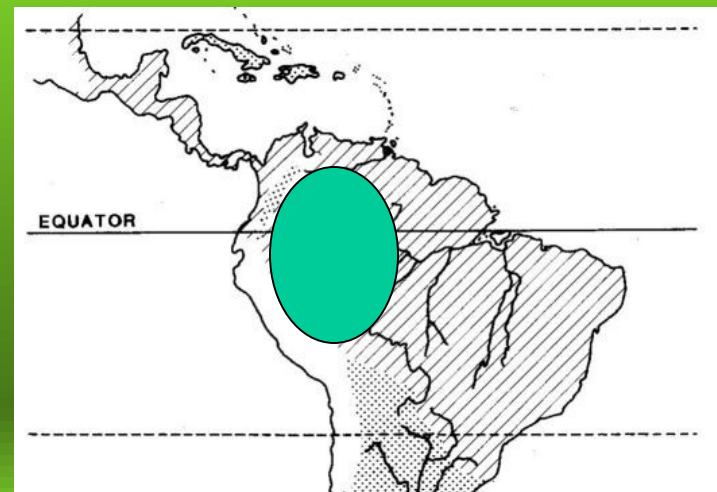
Sedloví tamaríni

Tamarín sedlový
Saguinus fuscicollis

Tamarín tmavohřbetýý
Saguinus nigricollis

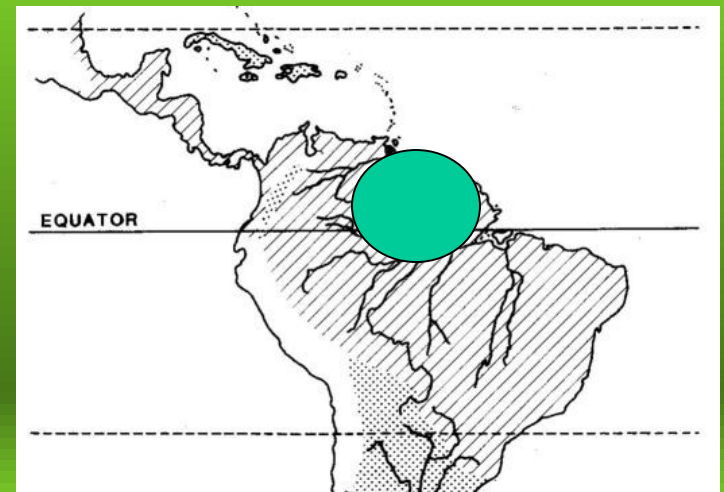
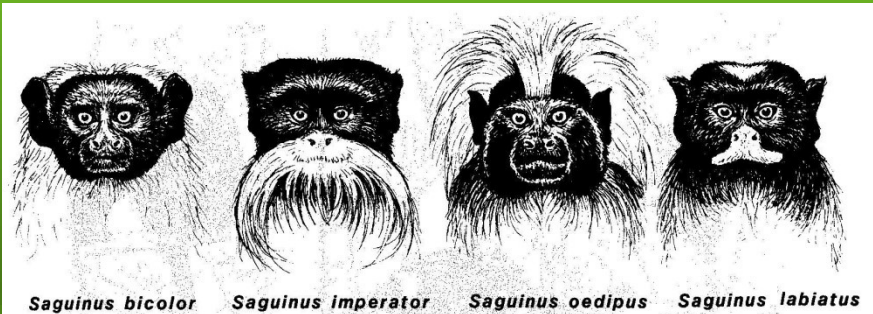
Tamaríni žijící severně od Amazonie

Tamarín černý
Saguinus bicolor

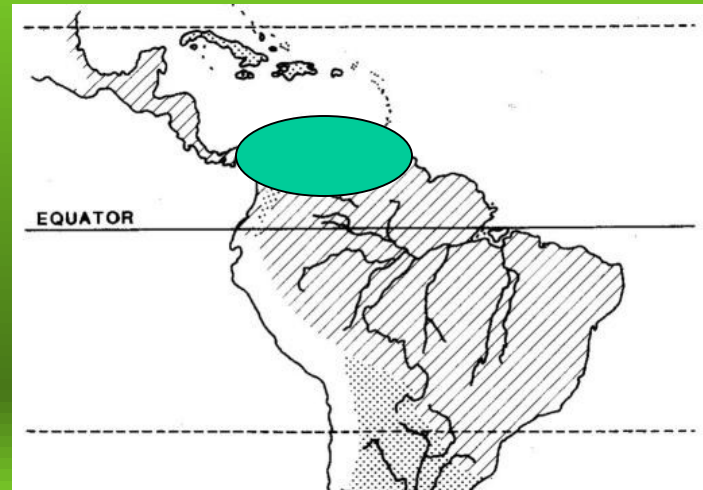
Tamarín zlatoruký - *Saguinus midas*

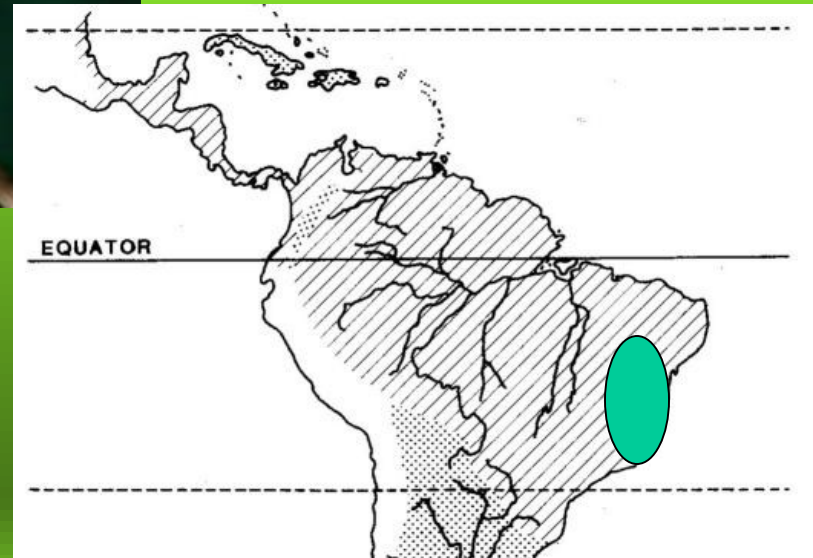
Skupina tamarína pinčího - nejseverněji žijící kosmanovití

Tamarín pinčí
Saguinus oedipus

Lvíček zlatý
Leontopithecus rosalia

Mirikiny - rod *Aotus*

Mirikina šedookrká
Aotus trivirgatus

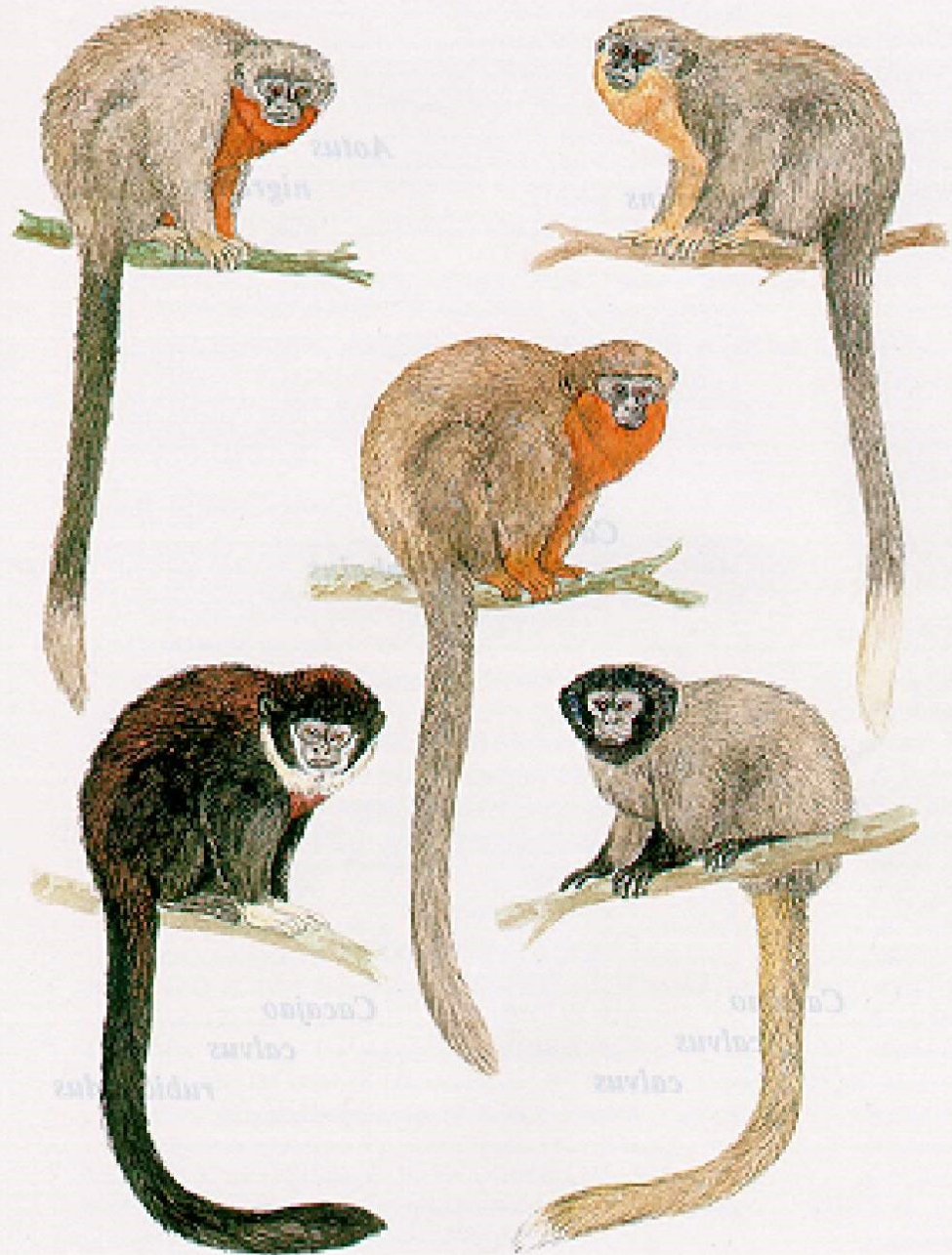

Mirikina
Aotus nancymae

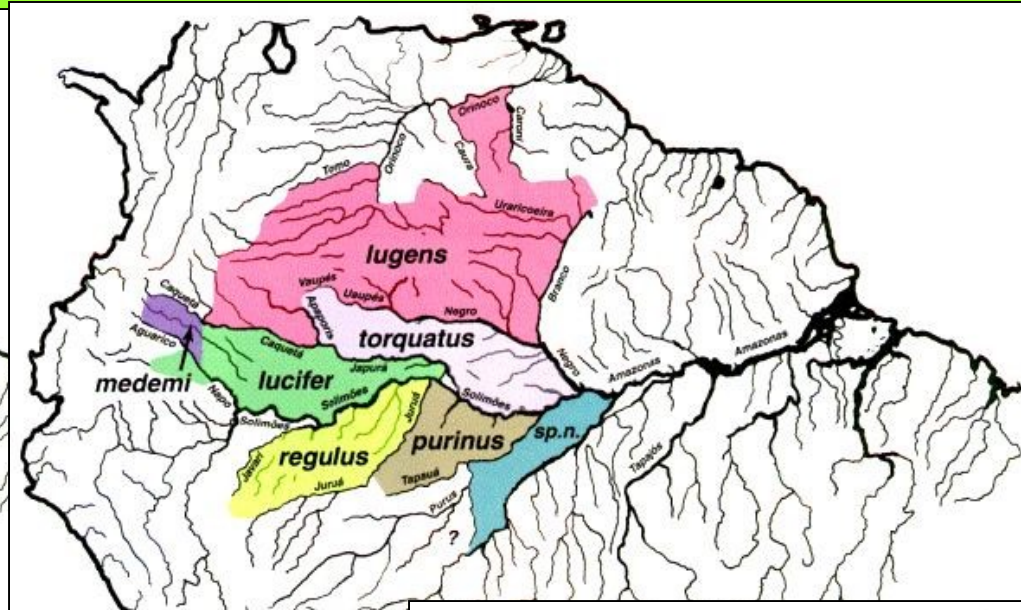
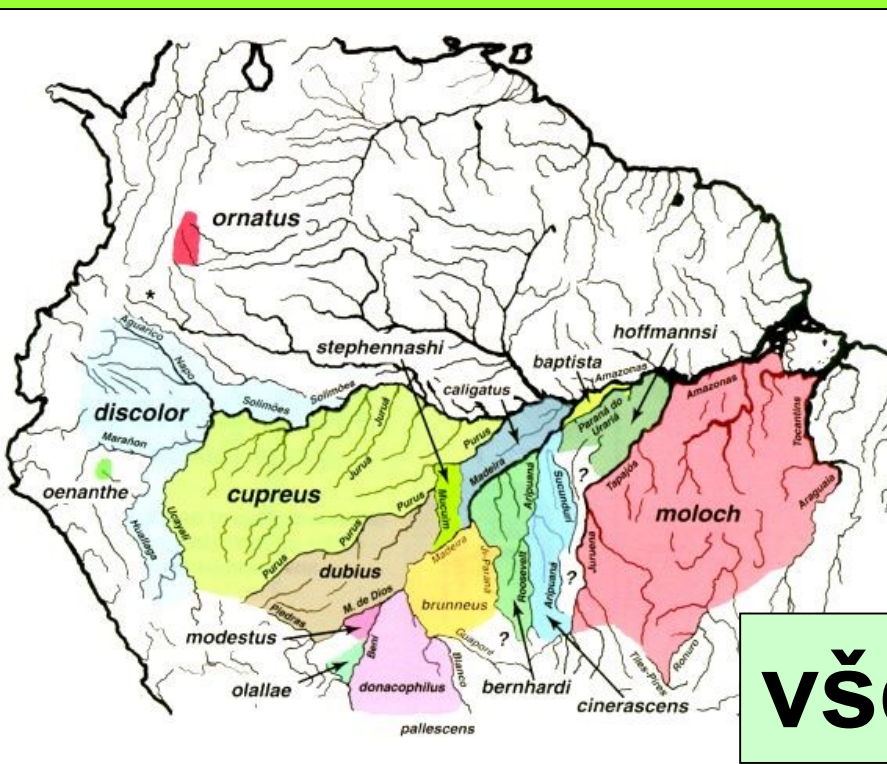

Mirikina zlatokrká - *Aotus nigriceps*

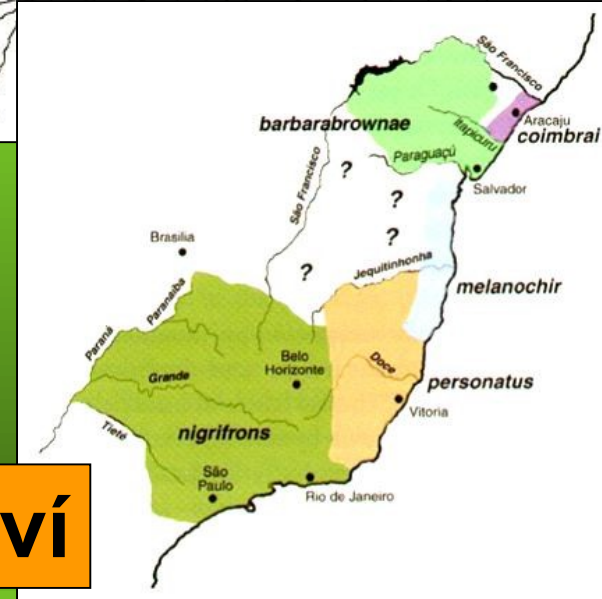
Titiové
jedna z
nejvariabilnějších
skupin
jihoamerických
opic

Titiové - geografické rozšíření

všežraví

býložraví

Titiové ze skupiny titi rezavého

Titi rudý
Callicebus cupreus

Titi rezavý
Callicebus moloch

Titi bolivijský
Callicebus donacophilus

Titi límcový - *Callicebus torquatus*

Titi maskovaný - *Callicebus personatus*

Malpy a kotulové

Malpy
středně velké
všežravé
až
plodožravé
kvadrupední

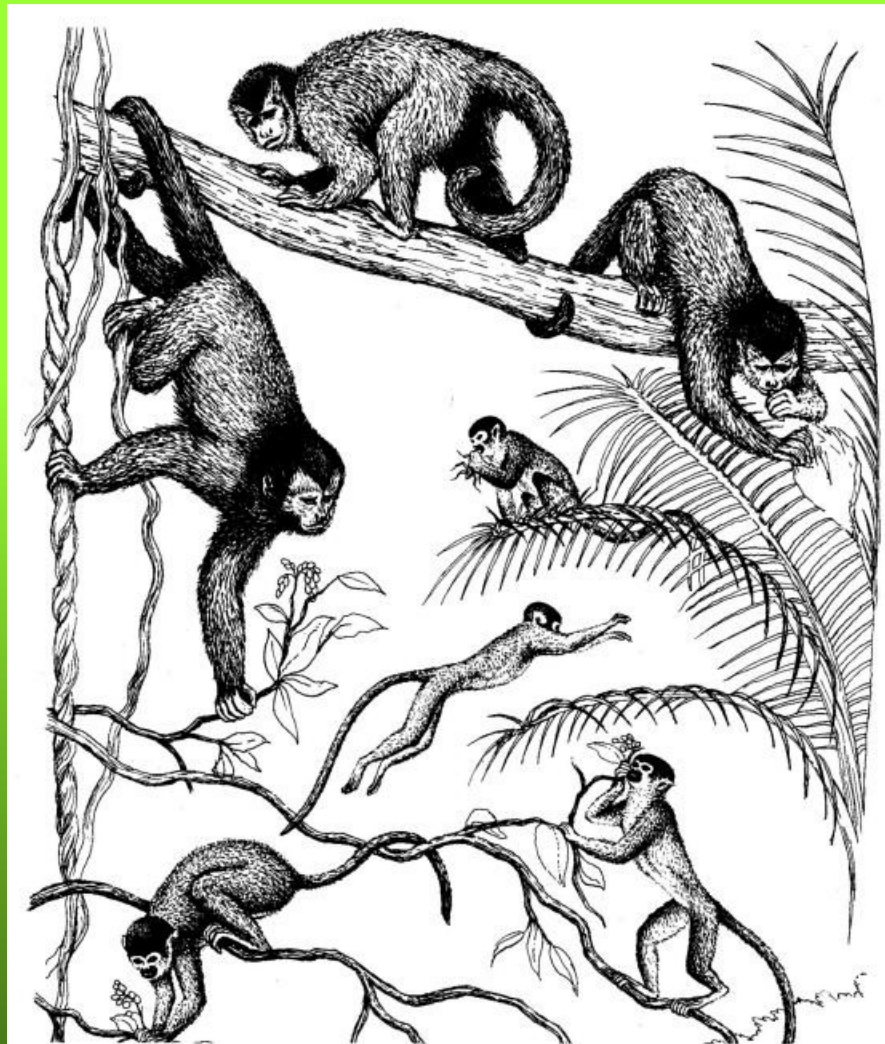
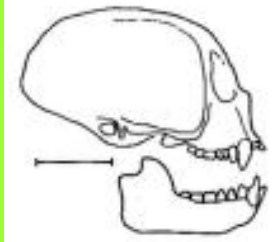
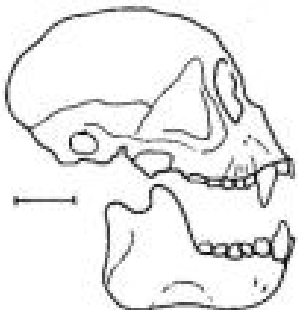

FIGURE 5.17 Two platyrrhines that live sympatrically throughout much of South America: above, the tufted capuchin (*Cebus apella*); below, the squirrel monkey (*Saimiri sciureus*).

Saimiri

Cebus

Kotulové
malí
všežraví až
hmyzožraví
kvadrupední
skokani

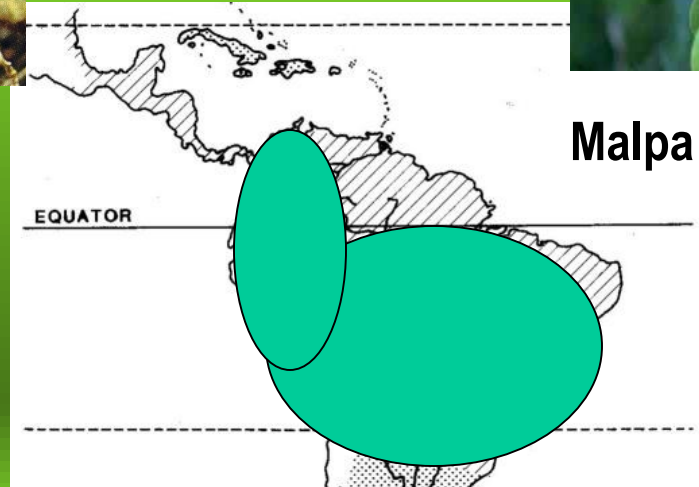
Malpy rod *Cebus*

Malpa hnědá - *Cebus apella*

Malpa běločelá - *Cebus albifrons*

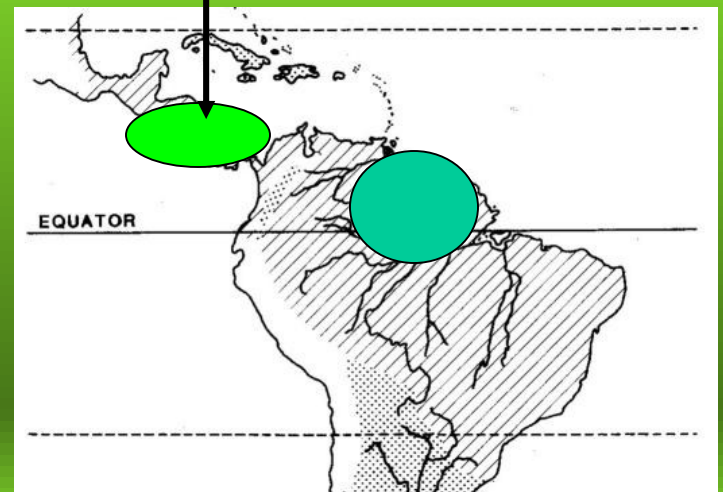
Malpy rod *Cebus*

Oba druhy jedí mnohem víc živočišné potravy než převážně plodožravá malpa hnědá

Malpa plačtivá
Cebus olivaceus

Malpa kapucínská - *Cebus capucinus*

Kotul veverovitý
Saimiri sciureus

Kotul černý
Saimiri vanzolini

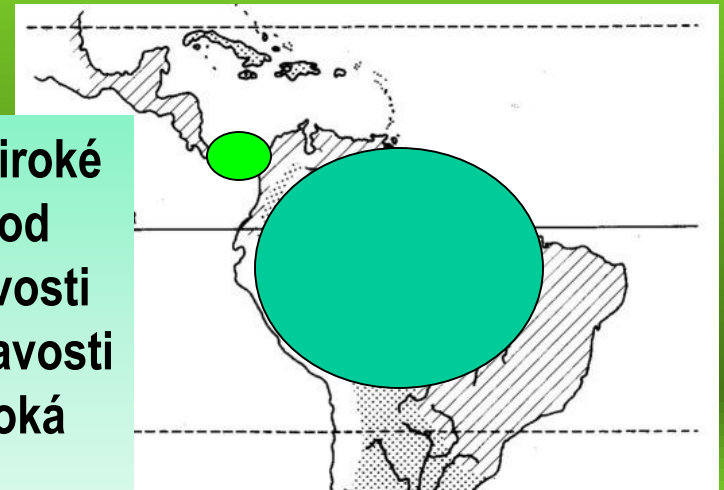

Kotul rudohřbetý *Saimiri oerstedii*

Kotul bolivijský
Saimiri boliviensis

**Kotulové mají velmi široké
potravní spektrum od
téměř čisté plodožravosti
až k výrazné hmyzožravosti
– rozhodující je vysoká
kvalita potravy**

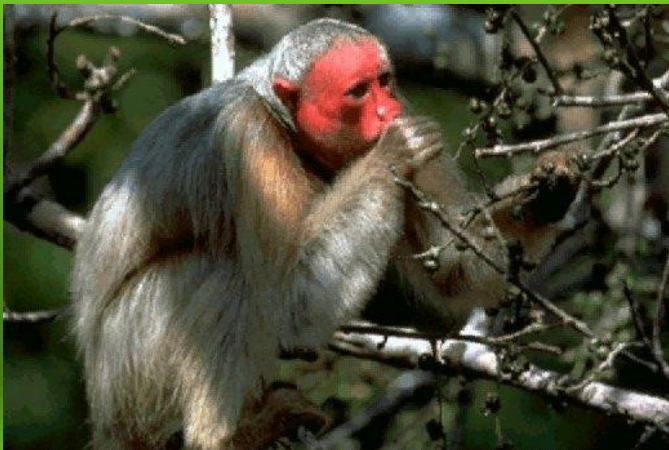
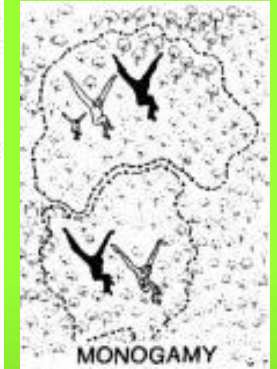
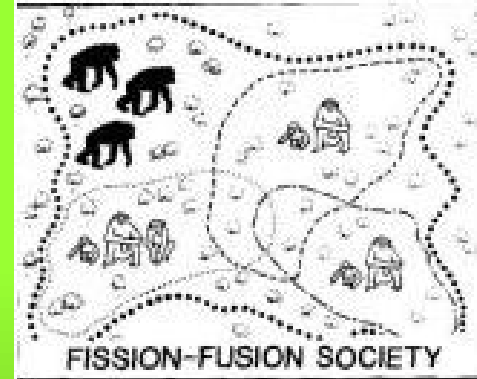
Kotulové rod *Saimiri*

Sakiovití - *Pitheciinae*

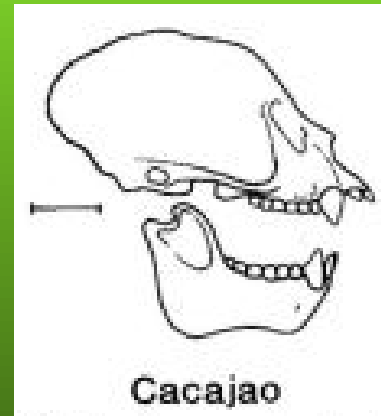
Sakiové

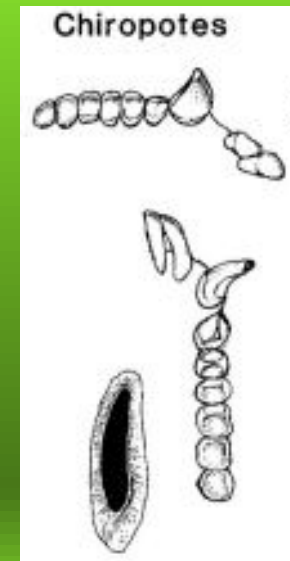
Chvostani

Uakari

semenožravost

Sakiovití - ekologická diferenciacie

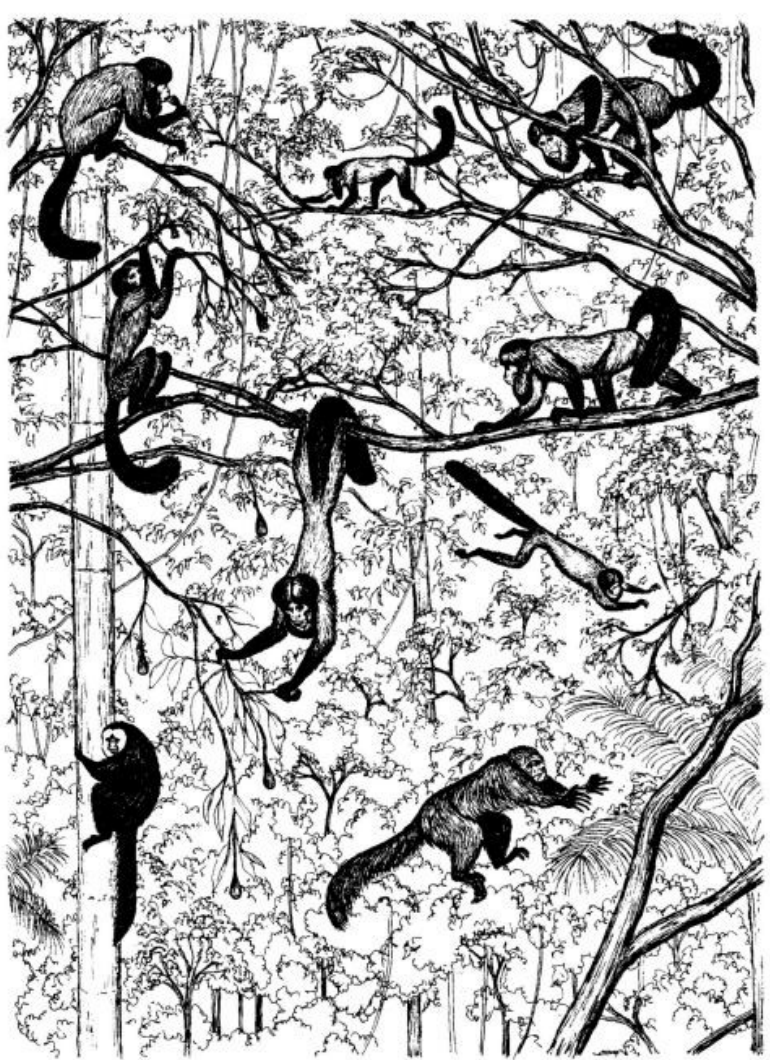

FIGURE 5.7 Two pitheciine primates that live sympatrically in Suriname and other areas of northeastern South America: above, the bearded saki (*Chiropotes satanas*); below, the white-faced saki (*Pithecia pithecia*).

Chvostani najmenší,
nejmene semenozraví
sympatricky žijí s oběma rody

Sakiové

Uakari

Sakiové a uakari jsou větší,
značně semenozraví
oba rody žijí alopatricky

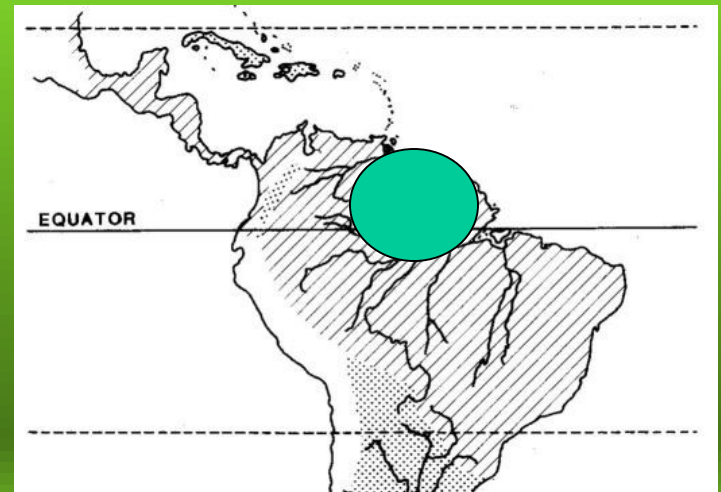
Sakiové - rod *Chiropotes*

Saki černý
Chiropotes satanas

Saki bělonosý
Chiropotes albinasus

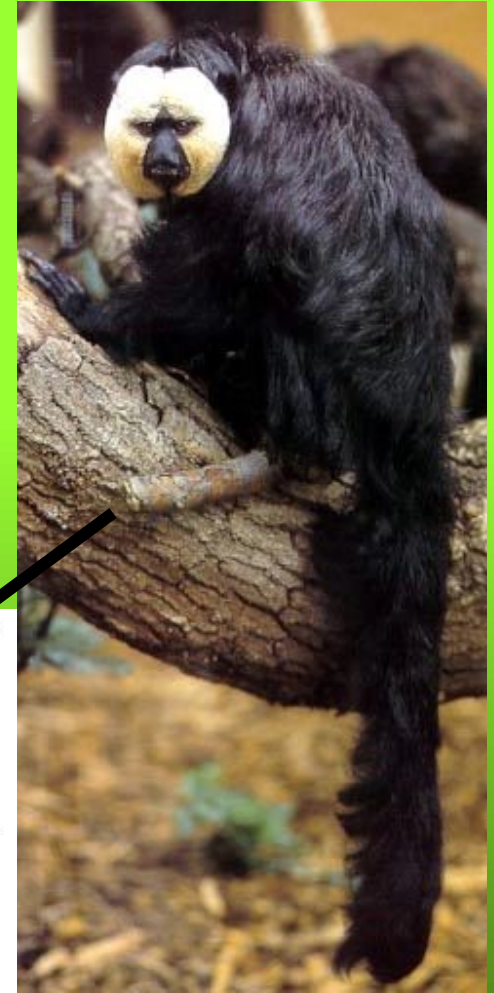

Chvostani - rod *Pithecia*

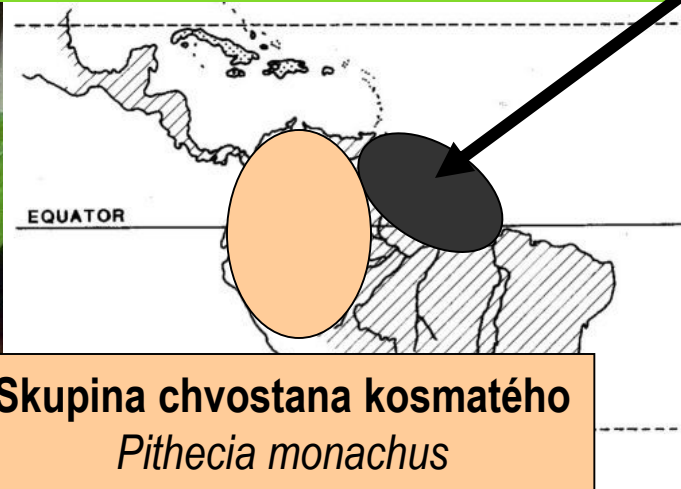
Chvostan šedý
Pithecia irronata

Chvostan bělolící
Pithecia pithecia

Skupina chvostana kosmatého
Pithecia monachus

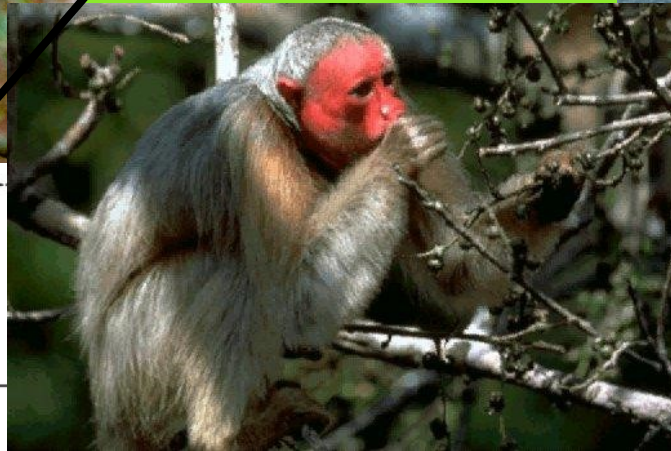
Chvostan rezavý - *Pithecia albinasa*

Uakari - rod *Cacajao*

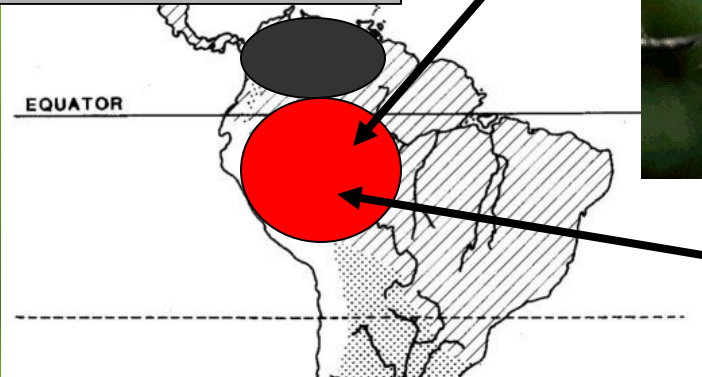

Uakari černohlavý
Cacajao melanocephalus

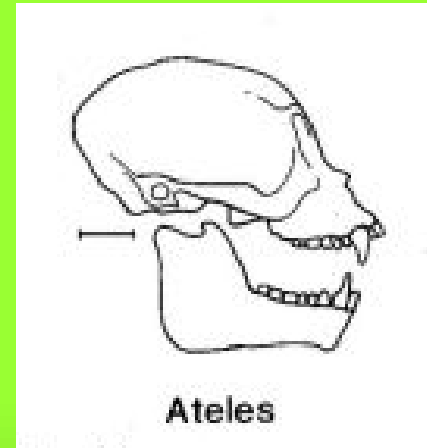
Uakari červený
Cacajao rubicundus

Uakari šarlatolící
Cacajao calvus

Chápani a vřešťani - podčeleď *Atelinae*

Vřešt'ani a chápaní

Malé teritorium
Velký pohlavní dimorfismus

Velké teritorium
Malý pohlavní dimorfismus

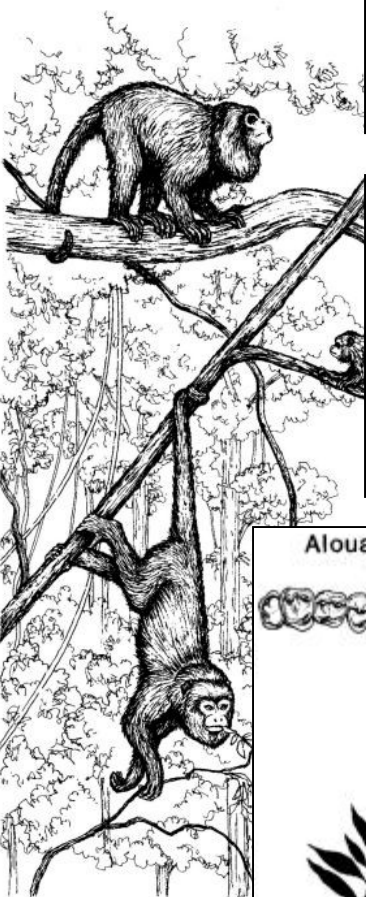
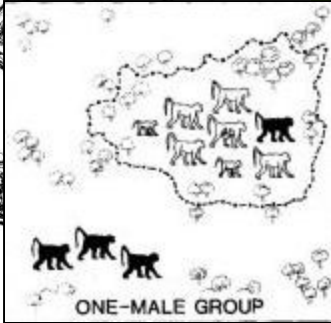
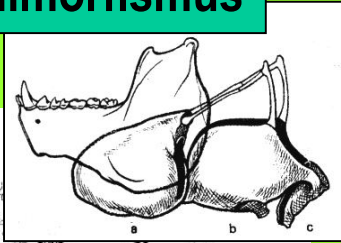
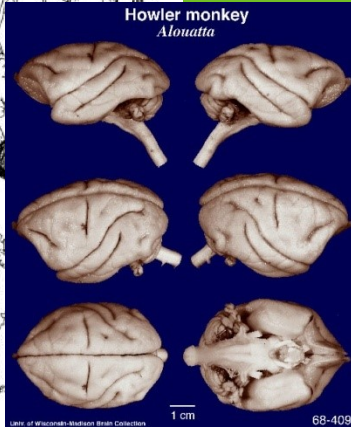

FIGURE 5.13 A troop

Alouatta

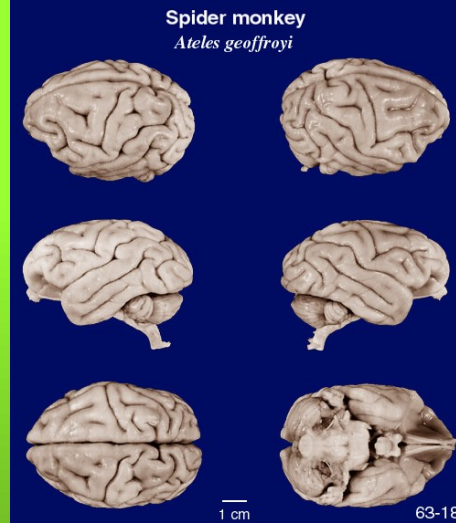

Howler monkey
Alouatta

Univ. of Wisconsin-Madison Brain Collection

1 cm

68-409

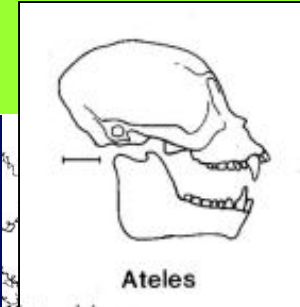

Spider monkey
Ateles geoffroyi

Univ. of Wisconsin-Madison Brain Collection

1 cm

63-18

Ateles

Ateles

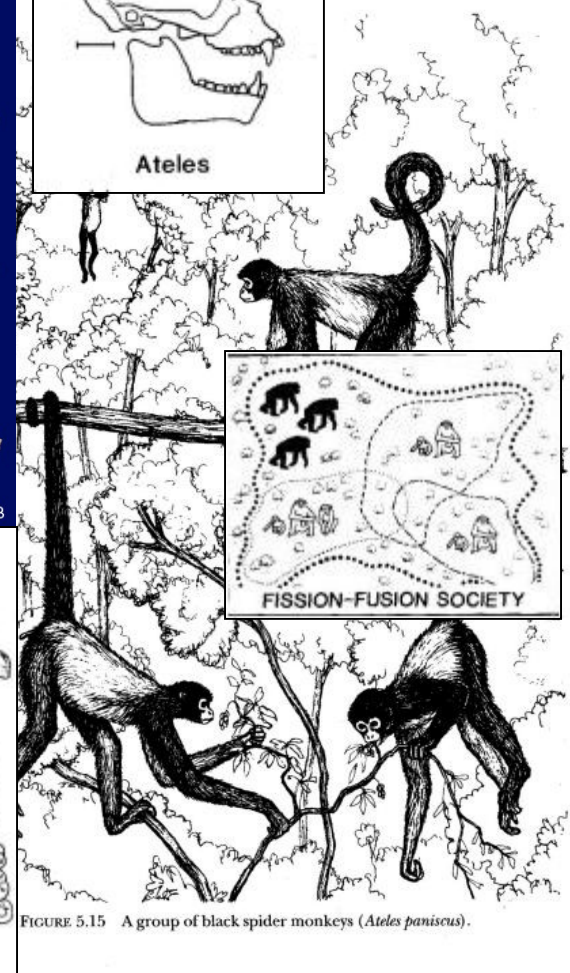
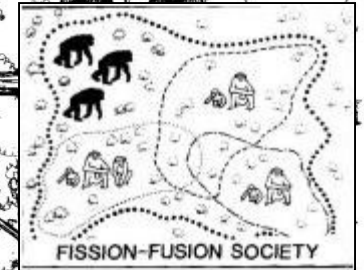

FIGURE 5.15 A group of black spider monkeys (*Ateles paniscus*).

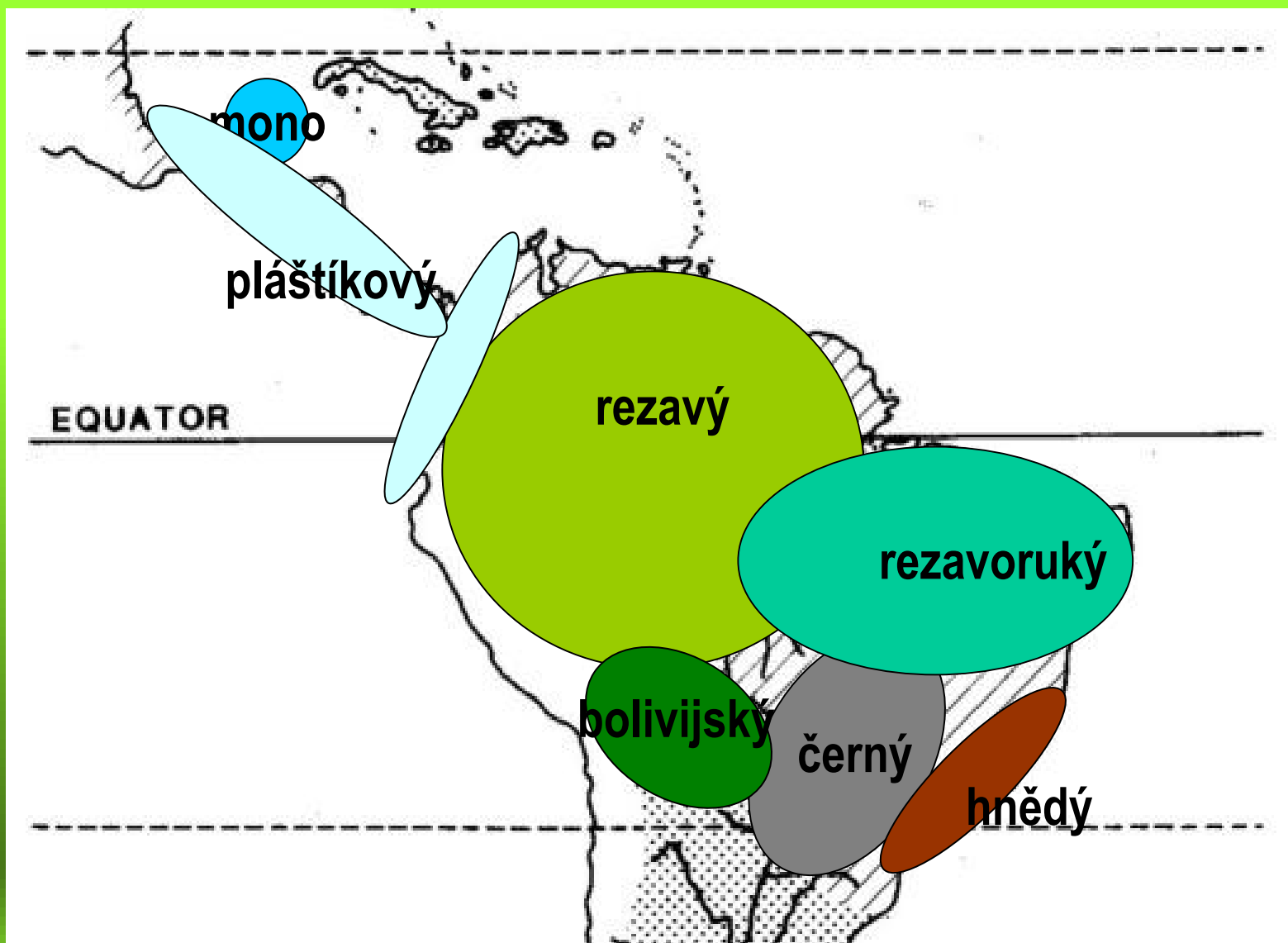
FISSION-FUSION SOCIETY

Vřešťani - rod *Alouatta*

Vřešťan rezavý (*Allouatta seniculus* – vlevo nahoře)
Vřešťan rezavoruký (*Alouatta belzebul* – vpravo nahoře)
Vřešťan černý (*Alouatta caraya* – uprostřed)
(vlevo samice, vpravo samec),
Vřešťan hnědý (*Alouatta fusca* – vpravo dole)

Geografické rozšíření vřešťanů

Středoameričtí vřešťani

Vřešťan mono -
Allouatta pigra

Žije pouze na Yukatánu
je to největší vřešťan

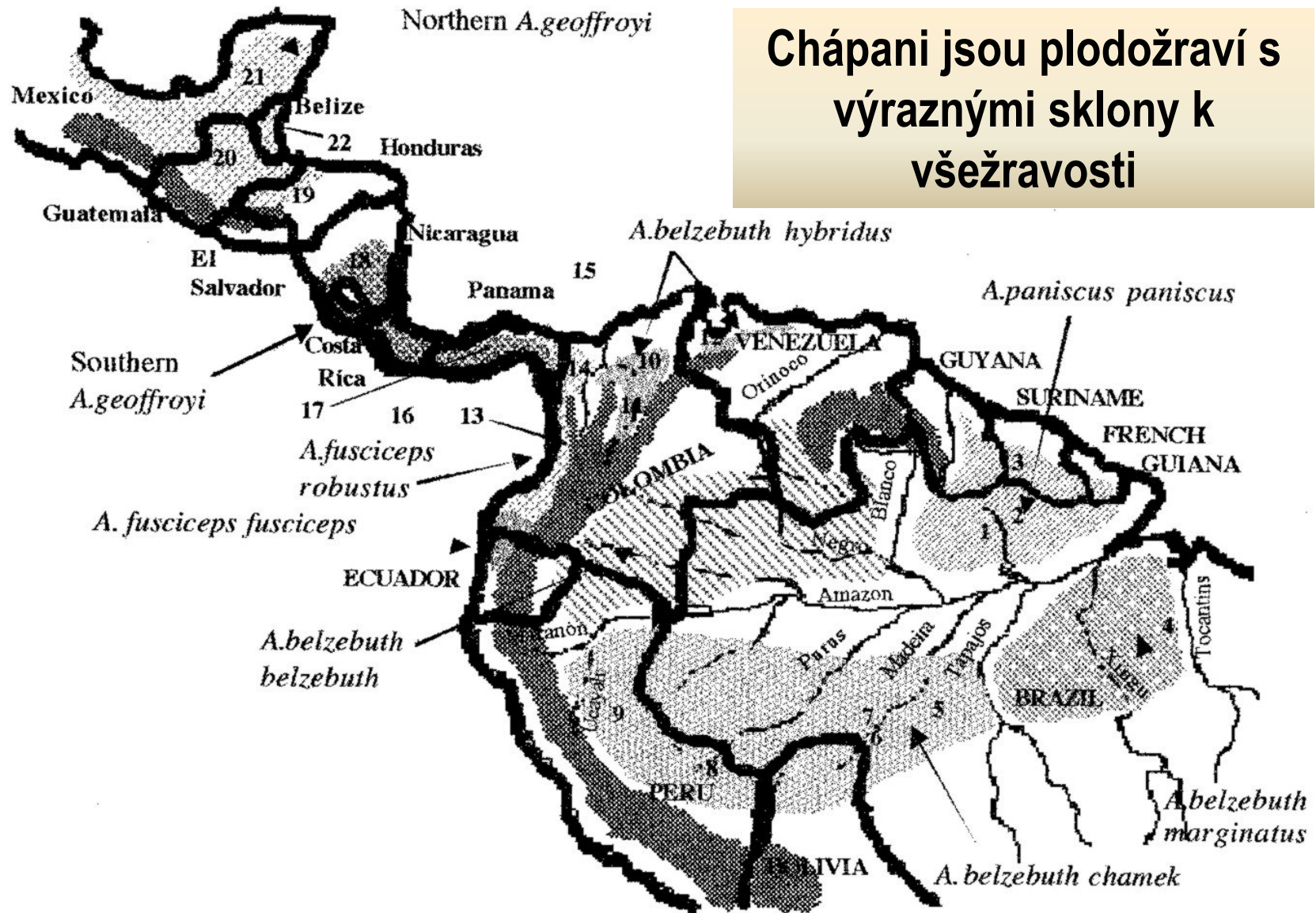
Vřešťan pláštíkový -
Allouatta palliata

Žije po celé střední Americe

Distribution of *Ateles* in the Neotropics

Chápani jsou plodožraví s výraznými sklony k všežravosti

Chápani - rod *Ateles* - jižní Amerika

**Chápan
dlouhosrstý**
Ateles belzeuth

Chápan černý - *Ateles paniscus*

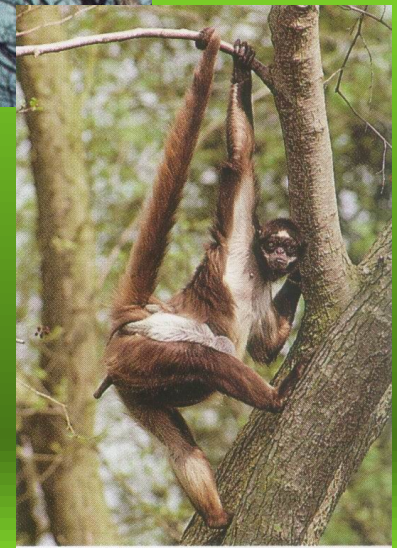
Chápan černolící - *Ateles chamek*

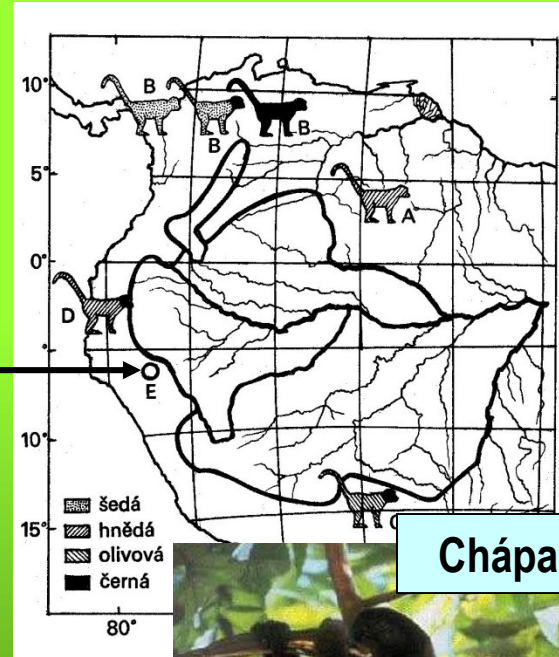
Chápan běločelý - *Ateles marginatus*

Chápani rod *Ateles* - střední Amerika

Chápan stredoamerický - *Ateles geoffroy*

Chápani vlnatí - rod *Lagothrix*

Chápan vlnatý - *Lagothrix lagothricha*

Chápan hnědý
Lagothrix (Orreonax) flavicauda

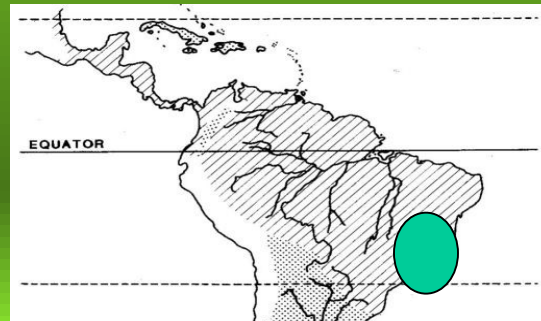
Chápani pavoučí - rod *Brachyteles*

Chápan pavoučí
Brachyteles arachnoides

Chápan severní
Brachyteles hypoxanthus

Potravní spektrum jednotlivých rodů

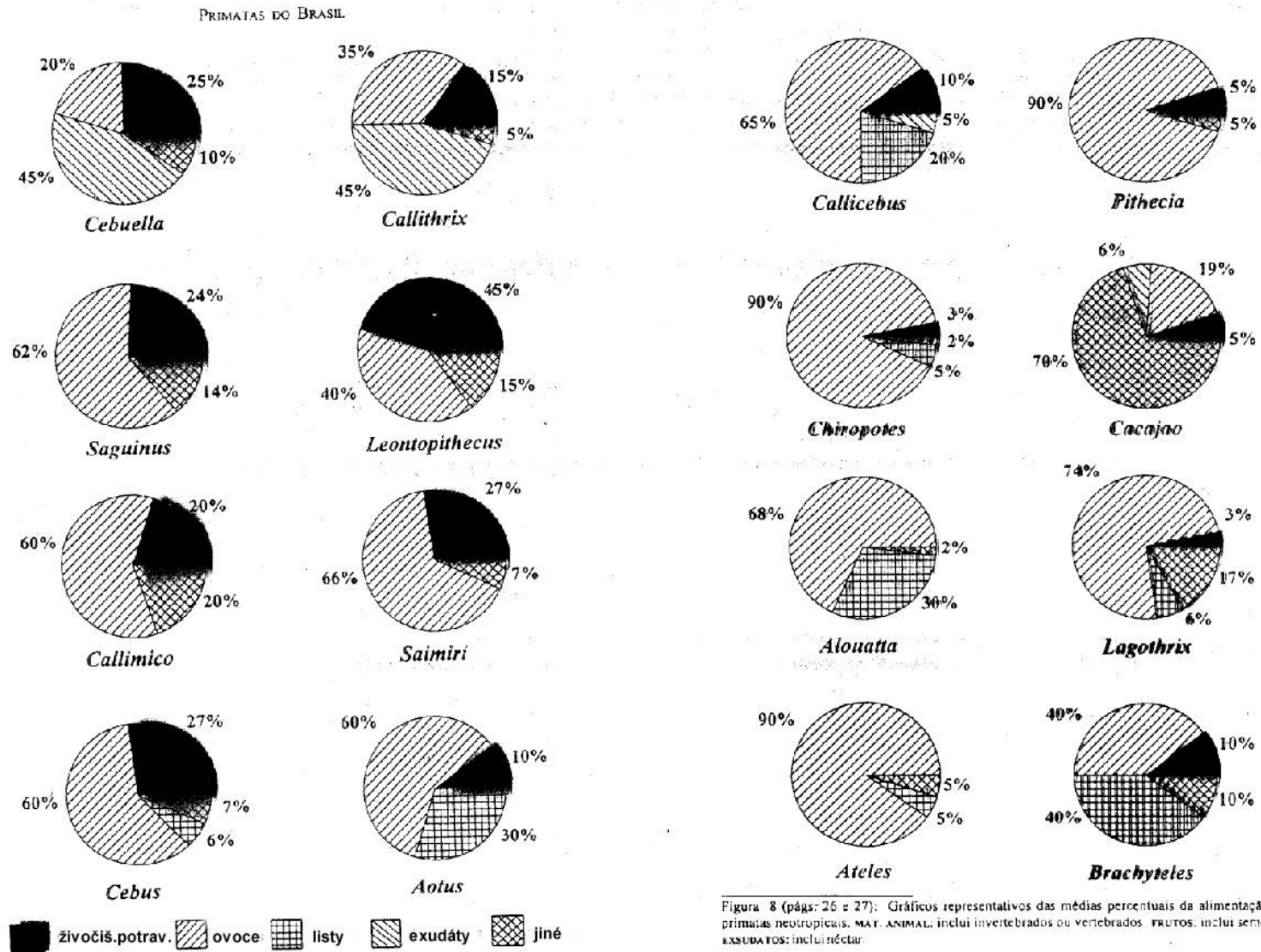

Figura 8 (págs: 26 e 27): Gráficos representativos das médias percentuais da alimentação dos primatas neotropicais. MAT. ANIMAL: inclui invertebrados ou vertebrados. FRUTOS: inclui sementes; EXUDATOS: inclui néctar.

Fylogeneze jednotlivých skupin

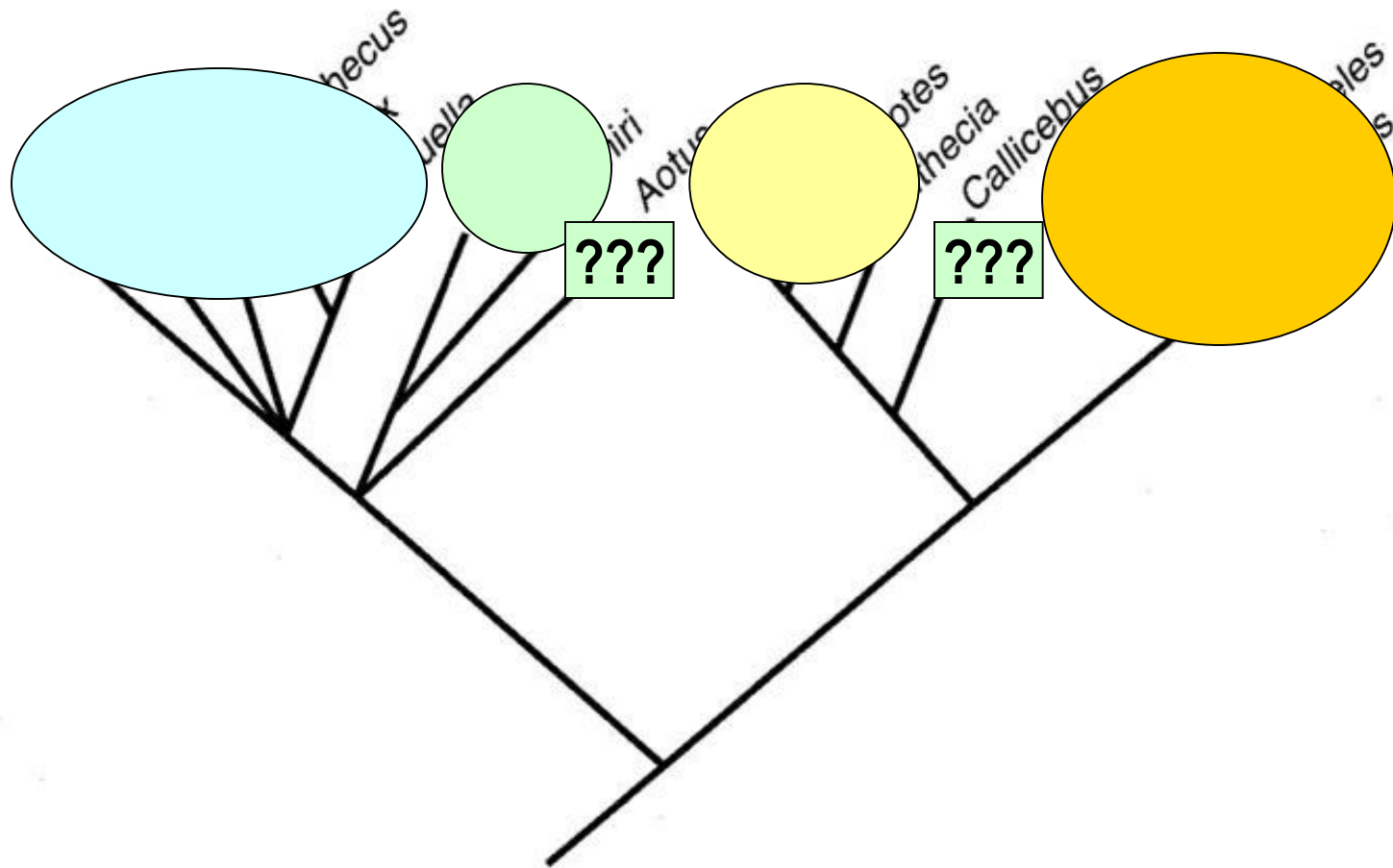

FIGURE 5.28 A summary phylogeny of New World monkeys.